

Diszpozicionális perspektíva 2.:

Szükséglet-, és motívum elméletek

Vonások, mint „szükségletek és
motívumok” megközelítése

Vonások, mint „szükségletek és motívumok” megközelítése

A diszpozíciókat úgy is elképzelhetjük, mint olyan tartós motivációs jellemzők, melyeknek erőssége egyénenként eltérő.

A viselkedés mögött meghúzódó motivációs különbségeket az emberek viselkedésében megnyilvánuló eltérő személyiségtulajdonságok tükrözik.

A gondolatok és cselekvések mögött szükségleteket és motivációkat feltételezünk, melyek meghatározzák a személyiséget.

Személyiség= szükségletek és motivációk rendszere

Alapfogalmak

Szükséglet: olyan belső állapot, amely nem teljesen kielégítő, valaminek a hiányát jelzi, ami a kielégítő állapothoz szükséges lenne.

Murray megkülönböztet:

- **Elsődleges/biológiai szükségletek:** az ember biológiai természetében gyökereznek.
- **Másodlagos/pszichogén szükségletek:** humánspecifikus, pszichológiai felépítésünk sajátosságai

Alapfogalmak

Elsődleges/biológiai szükségletek jellemzői:

- Újra és újra kielégítésre szorulnak
- A személy viselkedése ismétlődően ezek kielégítésére irányul
- A szükséglet erőssége befolyásolja a kapcsolódó viselkedés intenzitását
- A szükséglet erőssége meghatározza a viselkedés prioritását, vagyis irányítja a viselkedést

Alapfogalmak

Környezeti ráhatás: olyan ingerfeltétel, amely valaminek a megszerzésére vagy elkerülésére irányuló vágyat kelt.

Pl. táplálkozás szükséglete

A Murray-féle szükségletrendszer

Szükségletek katalógusa (a hangsúly a pszichogén szükségleteken van, ezek állnak az emberi viselkedések háttérében)

A szükségletek mintázata írja le a személyiséget: mindenki rendelkezik mindegyik szükséglettel, de azok erőssége egyénenként változik.

A Murray-féle szükségletrendszer

Szükségletek jellemzői:

- Önmagukban is léteznek
- Összekapcsolódhatnak
- Egymás szolgálatában is állhatnak
- Konfliktusba kerülhetnek

Környezeti ráhatás:

- Összekapcsolódhatnak egymással
- Szolgálhat valamilyen szükségletet

A Murray-féle pszichológiai szükségletek: Teljesítményszükséglet

1. Teljesítményszükséglet

Az a vágy, hogy jól végezzük a dolgainkat, hogy örömet leljünk abban, hogy legyőzünk bizonyos akadályokat.

Ha alacsony: nagyon könnyű, vagy nagyon nehéz feladatot választ

Ha magas: közepesen nehéz feladatot választ, és kihívást jelentő munkahelyet. Cél: saját képességének felmérése.

Nőknél más módon is kifejeződhet!!!

A Murray-féle pszichológiai szükségletek: Hatalomszükséglet

2. Hatalomszükséglet

Arra irányul, hogy hatást gyakoroljunk másokra, és presztizsre, pozícióra, befolyásra tegyünk szert.

Ha magas:

- Fölérendelt, befolyásos helyzeteket keresik
- Aktívabbak, ha a munkában probléma merül fel
- A barátjuk kevésbé ismert vagy népszerű
- Ideális feleség=dependens

A Murray-féle pszichológiai szükségletek: Hatalomszükséglet

- Gyakrabban bántalmazták női partnerüket veszekedés közben
- Erő vagy dominancia szimbólumokkal veszik körül magukat
- Többször vitatkoznak
- Gyakrabban akarnak meggyőzni másokat saját álláspontjukról

A Murray-féle pszichológiai szükségletek: Hatalomszükséglet

Céljuk:

- kontrollálni környezetükben a róluk kialakult képet
- Társadalmi elismerés megszerzése

A Murray-féle pszichológiai szükségletek: Hatalomszükséglet

A hatalomszükséglet megjelenése függ az egyén **felelősségérzetének** erősségétől.

Magas felelősségérzet: lelkiismeretes
presztizstörekvés

Alacsony felelősségérzet: erkölcs nélküli, impulzív
hatalom

A Murray-féle pszichológiai szükségletek: Affiliációs szükséglet

3. Affiliációs (társas) szükséglet

Társaságkeresésre, másokkal való időtöltésre készlet. Szociális kapcsolatok kialakításának és fenntartásának szüksége.

Ha magas:

- Barátságosabbak
- Kevésbé tudnak/akarnak ellenállni a csoportnyomásnak
- Érzelmileg melegebb, barátságosabb partnert keresnek

A Murray-féle pszichológiai szükségletek: Affiliációs szükséglet

- Nagyobb valószínűséggel kezdeményeznek kapcsolatokat, és teremtenek barátságokat
- Társas eseményekben aktívabbak
- Több időt töltenek szociális tevékenységekkel, mint mások

Jól működő párok affiliációs szükséglete korrelál

A Murray-féle pszichológiai szükségletek: Intimitásszükséglet

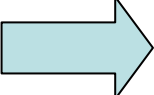
4. Intimitás szükséglet

Arra irányul, hogy meleg, szoros, kölcsönös kommunikációs kapcsolatba kerüljünk egy valakivel (az én és egy másik személlyel való összeolvadás vágya)

Hasonlít az affiliációs szükséglethez, de itt a hangsúly a **pszichológiai közelségen** és a **másik felé irányuló nyitottságon** van.

A Murray-féle pszichológiai szükségletek: Affiliációs szükséglet

Ha magas:

- Több négy szemközti interakció
- Nagyobb önfeltárás
- Jobban odafigyelnek másokra
- Beszélgetés közben több szemkontaktus és mosoly
- Nem akarják uralni a szociális színteret
- Nem fér össze a hatalomszükséglettel!!! (Ha mindkettő magas alkalmazkodási zavar)

Személyiségmérő eljárások

Motívumok mérése:

- Interjú
- Önjellemzés

Tematikus Appercepciók Teszt (TAT):

- Látens szükségletek mérése
- Alapfeltevés: az erős látens szükségletek „kivetülnek” a személy fantáziájába
- Formája: kétértelmű képek mutatása, melyről a személynek történetet kell elmesélnie

Személyiségmérő eljárások

Értékelés:

- Történet, esemény
- Érzések
- Szándékok
- Szereplők közötti kapcsolat
- A szituáció kimenete

Viselkedészavarok értelmezése

Alap: az emberek gyakran nem tudják, hogy viselkedési problémáik hátterében milyen szükséglet húzódik meg

viselkedészavar = olyan szükségletek megjelenése, melyeket rosszul fejeznek ki

Cél: szükségletek felismerése és kifejezése